

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN ULLENSAKER OG FURUSET

SOKN:

«Hvor lenge, Herre?»

Ullensaker kirke // 29.april 2018 // 5. søndag i påsketiden

1 Kong 17,8-16 // Rom 12,1-3 // Luk 13,18-21

«Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for alltid? Hvor lenge vil du skjule ansiktet for meg? Hvor lenge skal jeg ha uro i sjelen og sorg i hjertet hele dagen?».

Den fortvilte stemmen tilhører etter tradisjonen David og er åpningsordene i den salmen som i den hebraiske Bibelen, vårt gamle testamente, kommer som nummer tretten i Salmenes Bok. Det er en røst og et spørsmål som gjenfinnes i hele vår Bibel og som er sentralt i både jødedommen og kirkens historie. I dag hører vi den hos enken i Sarepta som er så fortvilet at hun bare ser for seg en fremtid for seg og sønnen i hungersnød.

Jesus forteller dagens to liknelser i synagogen der han underviste etter at han hadde sett en kvinne så preget av gikt og slitasje at hun var helt krumbøyd. Lukas bruker et gresk ord som uttrykker underdanighet, og viser hennes sosiale posisjon som utstøtt. Hun var fanget i krumbøydhet på det attende året. Vi kan tenke at hun gikk til synagogen med håp om helbredelse. Men vi vet det ikke. Hennes bønn er taus og hennes bekjennelse uttrykkes ikke. Hun har ikke frimodighet til å be om helbredelse, særlig ikke når mennene studerte og utla skriftene på en sabbat, på folkets helligdag.

Jesus så kvinnen, står det, og handlet. Det vakte stor bestyrtelse i synagogen da Jesus uten noe om og men la hendene på henne og hun reiste seg opp og lovpriste Gud – midt i synagogeforsamlingen. Møtet mellom Jesus og den utstøtte, tause og foraktede kvinnen minner om møtet mellom Gud og den utstøtte og gravide Hagar, Abrahams slavinne som ble jaget ut av leiren fordi Abrahams kone Sara ble sjalu på henne. Gud så at hun var i ferd med å tørste i hjel og åpnet en vannkilde for henne. Da ga Hagar Gud det første tilnavnet som er fortalt om i vår Bibel: «Du er en Gud som ser».

Jesus så den krumbøyde kvinnen slik Gud så Hagar og redder henne fra utstøtelse og undergang. Jesus optrådte som Gud selv.

Reaksjonene var negative. Jesus hadde gjort tre store feil: Han hadde helbredet på feil tid – på helligdagen da selv Gud hvilte etter skaperverkets fullføring – og på feil sted – midt i synagogen under bibelundervisningen. Og han hadde dratt folks fokus vekk fra bibelstudiet og tvunget dem til å høre en foraktet og utstøtt kvinne midt i synagogen lovprise Gud for sin frigjøring. Jesus viste, med guddommelig autoritet, at både sabbaten og synagogen er til for menneskenes skyld. Tiden var nå inne, slik profetene hadde forutsagt, at hele Guds folk, kvinner og menn og barn, skulle lovprise Gud med sine egen munn. I vårt kirkeår: Pinse nærmer seg!

Det er liten grunn for oss å hovere over de negative reaksjonene. Det ligger dypt i oss alle å se etter tegnene på Guds tilstedeværelse i kraftfulle trosvitner og spektakulære handlinger. De

fremmede fra Sarepta og fattigslige og krumbøyde er ikke dem vi søker Gud hos. Også vi har våre regler, strenge regler for hva en korrekt adferd bør være for dem som følger Guds vei og som alle forutsetter å holde seg innenfor. «Verdighet» er alt for ofte i våre kristne fellesskap knyttet til det enkelte ledere har definert som en «kristen livsstil», tydelig og overbevisende bekjennelse og korrekt gjengivelse av kristendommens trossannheter.

Jesus liknelser korrigerer både oss og dem. Heller ikke denne gangen henter Jesus fortellinger fra den bibelske historien, men fra menneskers hverdagsliv når han skal gi bildene av Guds rike. Slik signaliserer han også til oss at tegnene på Guds rike finnes midt i blant oss, i vår hverdag, der vi ikke tenker at Guds rike kan finnes.

I mine mange samtaler i tiden som biskop med kirkens medarbeidere, også her i Furuset og Ullensaker, har jeg hørt hvordan prestene, diakonene, kontoransatte, kirkegårdsarbeidere, kantorer og undervisningspersonale forteller om de mange utsagn om tro og tilhørighet til Gud og kirken hos alle dem som søker til kirken og dens hellige handlinger, men ikke er så mye å se ellers.

I min tid på MF diskuterte vi ikke så mye hvem som var verdig til å delta i nattverden, derimot diskuterte vi hvem som verdig til å bringe barnet til dåp. Flere mente foreldrene måtte oppfylle skrevne og uskrevne regler knyttet til bekjennelse, livsførsel og aktivitetsnivå for at deres barn kunne bæres til dåp. Da var det ikke mye snakk om tro som en liten og vag tillitt til Gud, men om håndfast bekjennelse av den rette lære og den rette livsførsel. Prestens mentalitet i Oscar Braathens berømte skuespill «Den store barnedåpen» da ugifte mødre ikke var verdige til å bære barnet til dåp, levde og blomstret. I stedet for å lovprise Gud for en tro av sennepsfrøets størrelse, fikk mennesker høre om alt de manglet på troens vei, de ble ikke vist den store gleden det er at noen tar famlende skritt på veien til himmelen.

Som gymnasiast og ung student brukte jeg en del tid blant løsgjengere og alkoholister på gatene og de bruneste kafeene i Oslo. Min plan om å bli prest ble tatt til etterretning uten store fakter. Men den vanligste kommentaren var spørsmålet om jeg hadde tillitt til Guds tilstedeværelse og nåde slik de hadde, midt i sin elendighet. Uten en slik tillit kunne jeg bare glemme å bli prest, sa de. Det var lovprising av Gud og kall til tjeneste fra kirkens ytterkant. De siste årene er jeg minnet om dette når jeg ser hvordan tiggere på kirketrappene lister seg inn i kirkerommet under gudstjenesten og av og til finner en venn som tar dem med frem til nattverdbordet.

Det er dette liknelsene handler om: Guds rike viser seg i det minste som ingen kan tro har kraft til å overvinne trusler og nød, og som bærer frem et livbergende tre som gir beskyttelse for nytt liv i fuglenes reir. Guds rike er synlig og Guds rike bryter frem når de utstøtte blir sett og de marginaliserte blir gitt mulighet til å vokse og gro. Gud har lagt ned ressurser i alle mennesker, det er vi som må fjerne bjelkene i øynene våre og se med Guds øyne. Menneskers verdighet er ikke hvordan de ser ut eller hva de presterer eller mener, men at de er Guds bilde i skaperverket. Når barmhjertighet skjer i møter mellom mennesker og rettferdighet for utstøtte blir gjennomført i samfunnet, bryter Guds rikets gode krefter frem, og sennepsfrøet får mulighet til å vokse. Slik er Guds rike synlig. De som leter, vil derfor finne tegnene i hverdagen, hver eneste dag.

I den andre liknelsen tydeliggjør Jesus ytterligere hvordan Guds rike er. Han løfter frem en kvinnelig hverdagshendelse som knapt noen av mennene, og i alle fall ikke de lærde, i synagogen kjente godt til – nemlig brødbaking. En liten håndfull av gjæret deig er i Guds rike nok til å skape nok brød til å mette 150 mennesker.

Men er det noen som kan se gjæren i det ferdige brødet? Ingen kan se gjæren, men den gjennomsyrrer melet slik at det blir brød. Guds rike er skjult tilstede og er et mysterium vi ikke kan forstå og gripe med forstanden, men som vi inviteres til å ha tillitt til finnes. I denne gudstjenesten, som i alle gudstjenester, avsluttes innstiftelsen av nattverden, med prestens utrop:

«Stort er troens mysterium», og menigheten utbryter: «Kristus døde. Kristus sto opp. Kristus skal komme igjen. Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden». Vi kunne også sagt: Guds rike er kommet nær oss og vi smaker Guds nåde og kjærlighet i brødet og vinen, slik vi som barn kjente vannet da det i dåpen ble øst over hodene våre.

All kristen gudstjeneste er bygget rundt disse to åpenbaringer av Guds rike og har vært feiret her i Ullensaker kirke gjennom 1000 år, fra midten av 1100-tallet i den samme døpefonten. Som gjæren eller surdeigen er usynlig tilstede i brødet, er Guds rike usynlig, men kjennbart tilstede i dåpen og nattverdens handlinger.

Vår nattverdfeiring forsøker å balansere hverdagsbildet Jesus gir av Guds rike fra brødbakingens verden, med mysteriets storhet. Derfor må vi aldri slutte å minne hverandre om vannet, brødet og vinen forankring i vår alles hverdags erfaring, og samtidig øve oss til å kjenne mysteriets virkelighet i disse hellige handlingene.

Dette er kirkens store fortelling til alle som lever i salmistens tusenårige rop og spørsmål: Kristus har beseiret død, ondskap og lidelse og lever midt i blant oss. Gud er langt borte og helt annerledes. Gud er Gud. Men Gud har ikke glemt oss. Langt der ifra!

Vi forkynner påskens og pinsens under om at den Gud som er langt bortenfor alt vi kan forstå, finnes her, i Ullensaker kommune og Ullensaker kirke og viser seg på gater og streder, i hjem, arbeid og politikk.

Gud viser seg der godhet seirer over apati, nestekjærlighetens handlinger overvinner kynisme og der medfølelse fortrenger likegyldighet. Der finner vi Guds rikes kraft slik det viste seg da den fremmede og dødsmerkede kvinnen ga Elia mat i Sarepta, og slik Jesus gjorde da han på helligdagen frigjorde den nedbrutte kvinnen.

Gud finnes her i Ullensakers kirkerom når mysteriet trer frem for oss og Guds godhet kommer til oss i dåpens handling og nattverdens brød og vin. Da bekrefter Gud vår verdighet som skapt i sitt bilde og verdige til at Gud elsket oss så høyt at han lot sin sønn dø for oss.

Når vi så går ut av kirken, i hverdagen, møtes de to bildene liknelsene gir oss av Guds rike. Som surdeigen i brødet er vi kalt til å være hverdagskristne og forme skaperverket og samfunnet med Guds godhet og invitere alle mennesker på alle steder og til alle tider til å kjenne og smake mysteriet. Da får mennesker et tre med trygge grener å leve i, nå og i all evighet.